

Tiến hành „Nghiên cứu tổng quan” - Phương pháp và công cụ hỗ trợ

Phạm Quang Trí *

Nghiên cứu tổng quan là một phần công việc quan trọng, cơ bản mà bất kỳ một nhà nghiên cứu nào cũng cần phải nắm vững và vận dụng trong khi tiến hành nghiên cứu của mình. Hiểu rõ về bản chất nghiên cứu tổng quan, yêu cầu của nghiên cứu tổng quan, phương pháp và công cụ hỗ trợ thực hiện nghiên cứu tổng quan và các quy định hướng dẫn hiện hành là nhiệm vụ của một nhà nghiên cứu chuyên nghiệp, và ngược lại những yếu tố này hỗ trợ tích cực cho hoạt động của nhà nghiên cứu .

1. „Nghiên cứu tổng quan“ là gì ?

„Nghiên cứu tổng quan”, hay „Tổng quan tài liệu“, „Lược khảo tài liệu“ ... được biên dịch từ thuật ngữ tiếng anh „literature review“¹, là một phần quan trọng cơ bản hàng đầu của một nghiên cứu (*trong mọi lĩnh vực khoa học, nhất là lĩnh vực khoa học xã hội*). Thực hiện „Literature review“ là một phần công việc quan trọng, cơ bản mà bất kỳ một nhà nghiên cứu (*khoa học xã hội*) nào cũng cần phải nắm vững và vận dụng trong khi tiến hành nghiên cứu của mình.

Về cơ bản có thể hiểu „nghiên cứu tổng quan“ của một chủ đề nghiên cứu là quá trình tìm kiếm, phân tích thông tin (*thông tin, số liệu, khái niệm, học thuyết, lý thuyết, kết quả, kết luận*) đã được thực hiện có liên quan đến chủ đề nghiên cứu nhằm đưa ra cái nhìn tổng quát đã được các nghiên cứu đi trước đề cập, và hơn hết là biết được xuất phát điểm của nhiệm vụ nghiên cứu sẽ tiến hành.

„Nghiên cứu tổng quan“ luôn luôn „gắn liền“ với một chủ đề nghiên cứu cụ thể và không thể tách rời chủ đề nghiên cứu. Việc „gắn liền“ này thể hiện lô gíc „*chỉ tìm hiểu những vấn đề và nghiên cứu có liên quan*“ mà không chệch sang các chủ đề khác. Trong quá trình tổng quan tài liệu, không nhất thiết phải đề cập tới tất cả các thông tin, tài liệu và nghiên cứu có liên quan, song phải đề cập được các „nghiên cứu quan trọng“ và cập nhật các thông tin quan trọng mới theo xu hướng phát triển.

Đặt ra giả thuyết là khi các ngành/lĩnh vực khoa học đã có một mức độ phát triển nhất định, có nghĩa là các chủ đề nghiên cứu đã được khai phá và tìm hiểu ở một mức độ nhất định thì khi dự định tổ chức một nghiên cứu mới, cần phải thực hiện „nghiên cứu tổng quan“ để định vị được nghiên cứu mới này trong tiến trình phát triển. Với điều kiện như vậy, một „nghiên cứu tổng quan“ được coi là „kỹ“, hay „sâu“, hay „sơ sài“, hay „nông“ sẽ phần lớn phụ thuộc vào khả năng thực hiện của nhà nghiên cứu, hơn là phụ thuộc vào chủ đề nghiên cứu. Tóm lại, chất lượng của „nghiên cứu tổng quan“ sẽ phụ thuộc vào hai yếu tố chính: mức độ phát triển của ngành khoa học mà chủ đề nghiên cứu đó thuộc về, và (2) trình độ và khả năng thực hiện

* Ban Thông tin và Đào tạo sau đại học, Viện Chiến lược và Chính sách KH&CN – Bộ KH&CN, 38 Ngô Quyền, Hà Nội, Tel. 043.8.266.560

¹ Có rất nhiều học giả và tổ chức nói về vấn đề này, xem thêm danh sách tài liệu tham khảo ở cuối bài.

của nhà nghiên cứu khi tiến hành thực hiện chủ đề nghiên cứu đó, mà trong bối cảnh của lĩnh vực khoa học xã hội ngày nay, yếu tố 2 dường như có trọng số cao hơn nhiều yếu tố 1.

Trong giới nghiên cứu ngày nay, không phân biệt lĩnh vực/ngành, „*nghiên cứu tổng quan*“ đã trở thành một yêu cầu như là một kỹ năng cơ bản đối với nhà nghiên cứu. Để đạt được kỹ năng này phải thông qua quá trình học tập (thụ động – được người khác dạy cho biết), tự học hỏi (chủ động tìm hiểu và chủ động nắm vững kỹ năng) và ý thức chủ động của nhà nghiên cứu. So sánh lĩnh vực khoa học xã hội với các lĩnh vực khác, ranh giới giữa một nghiên cứu mới (dự định sẽ tiến hành) và các nghiên cứu cũ có liên quan (đã được thực hiện) dường như dễ bị xóa nhòa bởi chính nhà nghiên cứu hơn. Như vậy, để một phân tích thuộc về „*nghiên cứu tổng quan*“ dễ được nhận ra và thể hiện chính xác thì rất cần ý thức chủ động và nghiêm túc trong thực hiện của nhà nghiên cứu.

2. Thực hiện „*nghiên cứu tổng quan*“

2.1. Rà soát - thống kê - xem xét, và phân tích ngắn gọn – thảo luận ngắn gọn (một chuỗi các hoạt động) về các tài liệu, công trình, ý tưởng đã được công bố, có liên quan đến chủ đề nghiên cứu². Đây là yêu cầu cơ bản nhất đối với hoạt động „*tổng quan*“, bao gồm 2 phạm trù cơ bản: thống kê và phân tích các tài liệu thống kê được. Theo quan sát của tôi, rất nhiều nhà nghiên cứu ở Việt Nam ở giai đoạn bắt đầu bước vào nghiên cứu thường mắc phải lỗi cơ bản này, là chỉ thực hiện về thứ nhất, có nghĩa là chỉ thống kê một số tài liệu liên quan tới chủ đề nghiên cứu của mình, mà thường quên đi về thứ hai, đó là phân tích và thảo luận các tài liệu mà mình đã thống kê.

Nhà nghiên cứu tiến hành „*Nghiên cứu tổng quan*“ nhằm làm rõ (xác định) vị trí, vai trò của nghiên cứu của họ trong bối cảnh những tri thức nào có liên quan đã được tìm ra, thực hiện đến đâu và như thế nào, từ bao giờ... tập trung nhằm tới 3 mục tiêu:

- (1) Xác định các khoảng trống trong các tri thức hiện tại;
- (2) Làm rõ nghiên cứu này tập trung vào vấn đề gì; và
- (3) Lý luận về sự cần thiết của việc thực hiện nghiên cứu này.

Nói một cách cụ thể, thông tin cần tìm kiếm trong quá trình làm tổng quan là *số liệu, khái niệm, học thuyết, lý thuyết, kết quả, kết luận...* mà các nghiên cứu trước đã đưa ra, và phân tích ngắn gọn – thảo luận ngắn gọn các thông tin này (*thực hiện đến đâu, như thế nào và từ bao giờ, giải quyết được yêu cầu khoa học gì*), nhằm đáp ứng được 3 mục tiêu như vừa đề cập ở đoạn trước.

Cụ thể hóa các yêu cầu mà „*nghiên cứu tổng quan*“ cần đạt được, Hoàng Hà (2011), Phạm Lê

² Hoàng Hà (TS.), „*Phương pháp viết tổng quan tài liệu và tìm kiếm tài liệu tham khảo*“, Trường Đại học Y dược Thái Nguyên, 2011; Tài liệu học tập Đại học RMIT; Write a Literature Review, Santa Cruz, University of California (<http://guides.library.ucsc.edu/write-a-literature-review>); Massey University, NewZealand (<http://owll.massey.ac.nz/assignment-types/literature-review-structure.php>)

Thông (2014) đã tổng hợp lại và nêu ra một số yêu cầu:

- (1) Thông qua khảo sát toàn cảnh các nghiên cứu đã được tiến hành trong cùng lĩnh vực nghiên cứu, chúng ta đã biết đến những nghiên cứu nào, tập trung về vấn đề gì, đã cung cấp các tri thức nào ?
- (2) Những khái niệm chủ chốt, nhân tố hay biến số chủ yếu nào đã được nêu ra ?
- (3) Những học thuyết (lý thuyết) hiện thời nào có liên quan đến chủ đề nghiên cứu ?
- (4) Những điểm hạn chế, kiến giải chưa vững vàng, thiếu sót, sai sót của các nghiên cứu trong cùng lĩnh vực đã được tiến hành là gì?
- (5) Hệ thống tri thức hiện tại có mối quan hệ gì với nghiên cứu sẽ được tiến hành ? Tại sao lại nghiên cứu vấn đề này ? Nghiên cứu này có thể có những đóng góp gì ? Ai hưởng lợi từ nghiên cứu này ?

Lý luận về các yếu tố ảnh hưởng đến khả năng tiếp cận tín dụng:

“ ...Để hạn chế rủi ro, các ngân hàng có thể cấp tín dụng dựa trên các mối quan hệ với khách hàng. Degryse và Cayseele (2000) khẳng định rằng “mối quan hệ càng dài thì vấn đề thông tin bất đối xứng sẽ được khắc phục hiệu quả hơn”. Dựa vào những mối quan hệ này, ngân hàng có thể thu được thông tin độc quyền về khách hàng và do đó, có thể kh... hệ giữa khách hàng với ngân hàng. Điều này có... ười cho vay yêu cầu lãi suất cao hơn và tăng tài sản thế chấp trong tương lai. Để đối phó vấn đề này, khách hàng có thể xây dựng mối quan hệ với nhiều ngân hàng (Ongena và Smith, 2000, Rajan, 1992). Một số nghiên cứu khác cho rằng mối quan hệ càng dài thì sẽ làm giảm cả về chi phí tài trợ vốn tín dụng (Berger và Udell, 1995; Elsas và Krahnert, 1998) và yêu cầu về tài sản thế chấp (Berger và Udell, 1995; Degryse và Van Cayseele, 2000). ...”

7

Hình 1. Một cách thực hiện „nghiên cứu tổng quan“ đúng

Nguồn: Phạm Lê Thông (2014).

Hoàng Hà, (2011) và Phạm Lê Thông, (2014) lưu ý: „Nghiên cứu tổng quan không phải để:

- Liệt kê (thống kê đơn thuần) từng nghiên cứu trong cùng lĩnh vực, theo kiểu từng cái một, từng đoạn một;
- Nêu ra một danh mục được chú thích;
- Trình bày các nghiên cứu liên quan như kiểu liệt kê các sự kiện lịch sử liên quan đến chủ đề nghiên cứu“.

- **LKTL không phải là:**

- Bài viết "Doanh nghiệp thuộc thành phần kinh tế tư nhân Việt Nam - thực trạng và kiến nghị" đăng trên trang web www.moi.gov.vn của bộ Công nghiệp đã chỉ ra tầm quan trọng của ..."
- "Tín dụng ngân hàng đối với khu vực kinh tế tư nhân" do PGS.TS Nguyễn Đình Tự thực hiện. Tác giả đã chỉ ra ...
- "Phân Tích Nhu Cầu Tín Dụng Doanh Nghiệp Tư Nhân Thành Phố Cần Thơ" của Đề tài tìm hiểu thực tế ...

Hình 1. Minh họa về lỗi trong khi tiến hành „nghiên cứu tổng quan“

Nguồn: Phạm Lê Thông (2014).

2.2. „Nghiên cứu tổng quan“ có thể là một phần viết, hoặc một chương viết, hoặc nhiều chương viết, thường đặt ngay sau phần giới thiệu nghiên cứu (Phạm Lê Thông, 2014; Hoàng Hà, 2011). Điều này nói lên một lô gic, ngay sau phần giới thiệu về nghiên cứu của mình, nhà nghiên cứu đã cần phải tìm hiểu và định vị nghiên cứu của mình nằm ở đâu trong tiến trình phát triển của lĩnh vực nghiên cứu.

Tùy vào thể loại nghiên cứu mà „nghiên cứu tổng quan“ được thể hiện dưới các hình thức khác nhau. Ví dụ, đối với luận án, luận văn thì „nghiên cứu tổng quan“ được thể hiện dưới hình thức chương, hoặc đối với một đề cương nghiên cứu thì „nghiên cứu tổng quan“ thể hiện dưới hình thức mục/phần ...

- Là một chương trong các luận án.
- Là một mục trong các đề cương NC.
- Là một mục trong các báo cáo kết quả NC.
- Một bài báo (trên tạp chí chuyên ngành) về lược khảo.

Hình 3. Hình thức của „nghiên cứu tổng quan“ trong các nghiên cứu

Nguồn: Phạm Lê Thông (2014).

Thực hiện nghiên cứu tổng quan phải được tiến hành trong một quá trình, về cơ bản sẽ phải kéo dài trong suốt quá trình tiến hành nghiên cứu, từ khi phát kiến ý tưởng nghiên cứu cho tới ngay trước khi đóng gói sản phẩm cuối cùng. Bảng tổng hợp sau đây đề cập sơ lược các hoạt động nghiên cứu tổng quan. Điều này cần quán triệt để tránh hiểu sai cho rằng chỉ thực hiện

„nghiên cứu tổng quan“ ở các bước trước của nghiên cứu, mà các bước sau thì không cần phải thực hiện nó.

	Giai đoạn tiền đề xuất	Đề xuất nghiên cứu	Thu thập dữ liệu	Viết báo cáo	Rà soát chỉnh sửa báo cáo trước khi đóng gói
Tìm hiểu, mô xê chủ đề					
Giới hạn lại vấn đề nghiên cứu					
Phát triển cơ sở lý luận					
Phân loại và sắp xếp các nghiên cứu					
Phản ánh lý luận qua phân tích số liệu					
Xem xét cập nhật các vấn đề trong nghiên cứu					
Kiểm tra lần cuối					

Hình 4. Các mức thể hiện hàm lượng của „Nghiên cứu tổng quan“ trong các hoạt động của chu trình nghiên cứu

Nguồn: *Sưu tầm.*

Chú thích: mức độ „đậm - nhạt“ của màu sắc thể hiện hàm lượng „cao – thấp“ tương ứng của „nghiên cứu tổng quan“ trong các hoạt động của chu trình nghiên cứu.

2.3. Các bước tiến hành nghiên cứu tổng quan cơ bản

Sau đây là giới thiệu về các hoạt động trong khi thực hiện nghiên cứu tổng quan. Để dễ hiểu và dễ hình dung, ta tạm coi đây là các hoạt động đơn lẻ và tuyến tính có thứ tự tạo thành một vòng tổ chức hoàn chỉnh. Trên thực tế, việc thực hiện nghiên cứu tổng quan gồm nhiều vòng như thế này và các vòng chồng lấn lên nhau. Nếu thực hiện tốt và quản lý tốt các vòng tổ chức, khi đó việc thực hiện nghiên cứu tổng quan sẽ trở thành kỹ năng của nhà nghiên cứu. Và đây không phải là một điều khó khăn đối với nhà nghiên cứu.

Bước 1. Thu thập tài liệu liên quan

- Xem xét và phân tích chủ đề nghiên cứu một cách sơ bộ, hình dung về nội dung nghiên cứu, câu hỏi nghiên cứu để từ đó xác định chủ đề và từ khóa (keywords) của các tài liệu cần tìm kiếm.

Việc tìm kiếm dựa trên từ khóa sẽ cho ta tiếp cận tới các tài liệu có liên quan. Nguồn thông tin để tìm kiếm có thể rất đa dạng: từ thư viện, internet, cơ sở dữ liệu online như CSDL chuyên ngành, Scindirects, Proquest, Springer Links, Emerald, ...

- Xem xét danh mục tài liệu tham khảo của các tài liệu thu thập được.

Việc xem xét danh mục tài liệu tham khảo của các tài liệu thu thập được sẽ cho phép nhà nghiên cứu biết được các nghiên cứu khác có liên quan, đồng thời giúp đánh giá sơ bộ về chất lượng của tài liệu này, từ đó có các quyết định đánh giá ban đầu. Từ danh mục tài liệu tham

khảo của các tài liệu thu thập được, nhà nghiên cứu còn có thể nhận ra các nghiên cứu kinh điển, nghiên cứu quan trọng, nghiên cứu tiên phong, nghiên cứu có tính „bước ngoặt“... được trích dẫn dựa vào phân tích tần suất trích dẫn và từ đó dẫn tới một loạt các nghiên cứu ở danh mục tài liệu nghiên cứu tiếp theo.

- Tổng hợp các tài liệu thành danh mục và đặt ra mục tiêu phải thu thập đầy đủ

Trong quá trình thu thập tài liệu, nhà nghiên cứu phải tận dụng mọi nguồn thông tin, không chỉ có các nguồn từ thư viện, internet, cơ sở dữ liệu mà còn tham khảo đồng nghiệp, chuyên gia để có được các tài liệu phù hợp nhất.

Bước 2. Đọc và Phân tích tài liệu thu thập được

- Đọc nhanh các tài liệu đã thu thập được³

Bên cạnh việc đọc nhanh với các giai đoạn *Quan sát, Hỏi, Đọc, Trả bài và Xem lại* như đã được Francis Pleasant Robinson (1946) nêu ra (trích dẫn bởi Nguyễn Minh Tuấn, 2013), nhà nghiên cứu cần phải lọc ra các phần của tài liệu, bao gồm phần *Tóm tắt (Abstract), Giới thiệu (Introduction), và Kết luận (Conclusions)*. Trong trường hợp nếu các phần này được viết chuẩn mực, nhà nghiên cứu sẽ tiết kiệm khá nhiều thời gian và công sức để tóm tắt và hiểu nhanh tài liệu đọc. Tuy nhiên cảnh giác với một số tài liệu có các phần thông tin này không được viết một cách chuẩn mực. Khi đó, sẽ cần nhiều thời gian và công sức tổng quan hơn.

Quá trình đọc tài liệu luôn gắn liền với kỹ thuật ghi chép và trích dẫn. Nhà nghiên cứu có thể nắm bắt ý tứ của tác giả tài liệu để chuyển đổi sang thành ý đánh giá nhận xét của mình, song cũng có thể trích dẫn nguyên văn của tác giả trước. Việc trích dẫn như thế nào cần được ghi chép lại một cách đầy đủ và hệ thống, sắp xếp vào cùng một ô các vấn đề liên quan để dễ dàng cho việc xử lý sau này.

- Những câu hỏi cần trả lời khi đọc và ghi chú (Phạm Huy Thông, 2014):

„1. Chủ đề, các câu hỏi NC, phương pháp luận và các kết quả trọng tâm của các nguồn là gì (Tóm tắt)

2. Những nguồn này liên quan đến chủ đề và câu hỏi NC của tôi như thế nào? Chúng ủng hộ hay mâu thuẫn với luận văn của tôi? (Tổng hợp và tổ chức).

3. Những điểm mạnh và yếu của những NC trong nguồn của tôi là gì? Có những lệch lạc và sai sót nào không? (Đánh giá)

4. Các tài liệu liên quan như thế nào đến những NC khác về cùng chủ đề? Chúng có sử dụng những phương pháp luận khác nhau không? Chúng có liên quan đến những tổng thể, vùng, thời gian, bộ số liệu khác nhau không?

³ Tham khảo Nguyễn Minh Tuấn, 2013 „Kỹ năng đọc tài liệu khoa học hiệu quả“. <URL: <http://tuansl.blogspot.com/2013/08/ki-nang-oc-tai-lieu-khoa-hoc-hieu-qua.html>>.

5. Những điểm đồng thuận và bất đồng giữa các tài liệu và các NC khác về cùng chủ đề là gì? “

- Xem xét phạm vi, nội dung của các vấn đề mà nghiên cứu tổng quan cần đề cập, và mức độ ưu tiên (dựa trên tính kinh điển, quan trọng, đột phá...) của tài liệu

Điều này cần được tiến hành xuyên suốt quá trình đọc tài liệu và phân tích tài liệu. Việc xem xét và phân tích luôn cần phải sử dụng kỹ thuật ghi chép và trích dẫn như đã đề cập ở phần trên. Điều này sẽ giúp các vấn đề tham khảo và trích dẫn phù hợp với nội dung nghiên cứu, không chệch hướng nghiên cứu.

- Rút ra ý nghĩa của một bức tranh lớn:

Việc rút ra phân tích này phải thỏa mãn các câu hỏi như Phạm Huy Thông (2014) đã đề ra như sau:

„1. Xu hướng chung và chủ đề trong các tài liệu là gì? Những điểm đồng thuận là gì? Những tranh cãi là gì? NC của tôi nghiêng về đâu?

2. Những lĩnh vực nào có quá nhiều NC? Những lĩnh vực nào cần NC thêm?

3. Những NC nào ủng hộ NC của tôi? Những NC nào trái ngược với NC của tôi?

4. NC của tôi phù hợp với nơi nào trong lý thuyết chung về chủ đề NC? “

Bước 3. Viết nghiên cứu tổng quan

Trong quá trình viết, các luận điểm nghiên cứu sẽ được đưa ra. Nhà nghiên cứu cần kết nối luận điểm của mình và luận điểm của các tác giả khác từ các tài liệu đã tổng hợp và phân tích nhằm làm rõ câu hỏi nghiên cứu đã đặt ra.

Bên cạnh đó, cần đưa ra các luận điểm từ các tài liệu tham khảo có tính kinh điển, hoặc quan trọng, hoặc có tính đột phá ... để phân tích và xem xét trong bối cảnh nghiên cứu hiện tại, từ đó rút ra các nhận định khoa học và kết luận khoa học để sử dụng cho nghiên cứu hiện tại.

Nhà nghiên cứu lưu ý một số kỹ thuật khi viết là (Phạm Huy Thông, 2014):

- Đánh giá tính đúng đắn của các nghiên cứu trước đây, xác định những ưu điểm, nhược điểm của những nghiên cứu trước. Điều này tương đương với việc lưu ý tới các nghiên cứu đồng thuận, các nghiên cứu bất đồng, phạm vi ủng hộ và trái ngược với nghiên cứu hiện tại, tính phù hợp về vùng nghiên cứu, phạm vi nghiên cứu, số liệu nghiên cứu, thời gian nghiên cứu...

- Từ các nhận xét khoa học, xác định giới hạn và chỗ trống cho những nghiên cứu tiếp theo. Ví dụ những nghiên cứu tiếp theo có thể tìm hiểu vấn đề gì sau nghiên cứu này.

Bước 4. Bổ sung thông tin vào nghiên cứu tổng quan

Như đã đề cập ở trên, nghiên cứu tổng quan là một quá trình đi cùng với việc thực hiện các hoạt động của nghiên cứu hiện tại. Trong quá trình đó luôn diễn ra hoạt động bổ sung và cập

nhập vào nghiên cứu tổng quan, nhằm làm rõ hơn các luận điểm khoa học của nhà nghiên cứu. Điều này giúp cho nghiên cứu hiện tại luôn trên cùng một xu hướng phát triển của lĩnh vực nghiên cứu.

Việc thực hiện bổ sung vào nghiên cứu tổng quan cũng thực hiện qua các bước từ 1-3 như đã đề cập ở trên, tuy nhiên với tốc độ nhanh hơn bởi các kỹ năng đã được thực hiện nhuần nhuyễn và rõ ràng hơn.

Một nghiên cứu tổng quan chỉ được kết thúc khi mà nghiên cứu hiện tại đã đến giai đoạn cuối cùng là giai đoạn đóng gói sản phẩm và kết thúc.

3. Trong khi tiến hành nghiên cứu tổng quan, một kỹ thuật thường được thể hiện nhiều nhất và rõ nhất trên mặt bài viết là kỹ thuật trích dẫn tài liệu.

Hiện tại, có rất nhiều hướng dẫn và quy định về trích dẫn⁴ do cơ quan quản lý giáo dục và các tổ chức đào tạo, tổ chức nghiên cứu ... ban hành. Tại Việt Nam, Bộ Giáo dục và Đào tạo cũng ban hành hướng dẫn và quy định trích dẫn. Tôi xin trích dẫn nguyên văn quy định của Bộ Giáo dục và Đào tạo tại đây.

Quy định và hướng dẫn của Bộ Giáo dục và Đào tạo về thực hiện trích dẫn trong nghiên cứu khoa học

HÌNH THỨC THỂ HIỆN TRÍCH DẪN TRONG BÁO CÁO – CÁCH THỨ NHẤT

Bất cứ dẫn chứng nào cũng phải kèm tên tác giả và thời điểm công bố (xuất bản). Nếu tác giả người nước ngoài chỉ cần liệt kê HQ. Nếu tài liệu chuyển ngữ sang tiếng Việt, cách dẫn chứng như trên. Nếu tác giả là người Việt và tài liệu tiếng Việt hoặc tiếng nước ngoài thì liệt kê đầy đủ như chính tác giả đã viết. Sau đây là vài thí dụ.

1. Dẫn liệu của một tác giả (cách viết này áp dụng chung cho cách viết của đồng tác giả hoặc của nhiều tác giả)

* Theo Nair (1987), kỹ thuật canh tác theo băng có thể giữ vai trò quan trọng ...

* Hoặc kỹ thuật canh tác theo băng có thể giữ vai trò quan trọng ... (Nair, 1987).

* Theo Bùi Xuân An (1996), kỹ thuật túi khí sinh học đã giải quyết (*trích tài liệu tiếng Việt*)

* Kỹ thuật túi khí sinh học đã giải quyết ... (B.X.An, 1997). (*trích tài liệu tiếng nước ngoài*)

* Vào năm 1989, Mercado đã báo cáo rằng...

⁴ Bộ Giáo dục và Đào tạo, Các tổ chức đào tạo đại học đều có hướng dẫn và yêu cầu về cách làm trích dẫn và tài liệu tham khảo

Lưu ý: Các dấu vòng đơn () đặt sát với Năm công bố và cách một ký tự rỗng với từ phía trước, dấu phẩy (,) sát với cụm từ phía trước. Đây cũng là qui luật chung cho việc ngắt câu trong lúc đánh máy.

Cách viết sau đây là cách viết sai:

* Theo Nair (1987) , kỹ thuật canh tác theo băng có thể giữ vai trò quan trọng ...

* Kỹ thuật canh tác theo băng có thể giữ vai trò quan trọng ... (Nair, 1987)

2. Dẫn liệu của đồng tác giả thì phải liệt kê đủ hai tác giả, nối với nhau bằng liên từ và. Ví dụ: East và West (1972) đã phát triển một kỹ thuật có giá trị. **Không được phép dùng dấu & thay cho từ và** trong bài viết.

3. Dẫn liệu nhiều hơn hai tác giả, chỉ cần nêu tên tác giả thứ nhất và ctv, năm

* giúp duy trì lượng hữu cơ và độ phì trong đất (Kang và ctv, 1984).

4. Dẫn liệu từ hai tác phẩm của nhiều tác giả khác nhau, phải liệt kê đủ các tác giả và phân biệt nhau bằng dấu chấm phẩy (;). Ví dụ:

Có nhiều loại mô hình thủy lợi đã được phát triển trong các hệ thống canh tác khác nhau (Mahbub và ctv, 1975; Kraatz, 1975).

5. Nếu dẫn liệu không tìm được tài liệu gốc mà ghi nhận nhờ một tài liệu khác của tác giả khác (hạn chế tối đa hình thức này).

* Briskey (1963) cho rằng.... (trích dẫn bởi Nguyễn Ngọc Tuấn, 1996).

HÌNH THỨC THỂ HIỆN TRÍCH DẪN TRONG BÁO CÁO – CÁCH THỨ HAI

Cũng giống với nguyên tắc ở cách thứ nhất, hình thức thể hiện ở cách này được trình bày như sau:

* Thông tin trích dẫn được đánh theo số thứ tự của tài liệu ở danh mục Tài liệu tham khảo (TLTK)

* Thông tin trích dẫn được đặt trong ngoặc vuông, có cả số trang khi trích nguyên văn. Ví dụ: Nguyễn Văn A phát biểu rằng “kinh tế tư nhân...” [10, tr.27-28].

* Thông tin trích dẫn từ một tác giả được đặt độc lập trong từng ngoặc vuông và theo thứ tự tăng dần đối với nội dung được trích dẫn từ nhiều nguồn khác nhau. Ví dụ: Nguyễn Văn A (2001) đã thừa nhận... [10], [12], [21], [10]

Tài liệu tham khảo và sách trích dẫn

Tài liệu tham khảo phải bao gồm tất cả các tác giả với công trình có liên quan đã được trích dẫn trong văn bản. Các chi tiết phải được ghi đầy đủ, rõ ràng và chính xác để độc giả quan

tâm có thể tìm được tài liệu đó.

* Sắp xếp tài liệu tham khảo tiếng Việt riêng, tiếng nước ngoài riêng; khối tiếng Việt sắp xếp trước. Nếu tài liệu của tác giả người nước ngoài đã được chuyển ngữ sang tiếng Việt thì sắp vào khối tài liệu tiếng Việt. Tác giả là người Việt nhưng tài liệu bằng tiếng nước ngoài thì liệt kê tài liệu trong khối tiếng nước ngoài.

* Mỗi tài liệu tham khảo và các chi tiết liên quan được trình bày trong một cụm từ, dẫn dòng đơn (dẫn dòng 1). Giữa hai tài liệu cách nhau một dòng trắng. Tên tác giả theo sau số thứ tự nhưng dòng dưới sẽ thụt vào một TAB (1,27 cm). Ghi tất cả tác giả của tài liệu trích dẫn, dùng liên từ và để nối giữa tác giả cuối cùng với tác giả áp chót.

* Số thứ tự được ghi liên tục giữa các tài liệu tiếng Việt và tiếng nước ngoài.

* Tác giả người Việt và tài liệu tiếng Việt: ghi đầy đủ Họ, Họ đệm và Tên, và thứ tự theo Tên. Tài liệu tiếng nước ngoài ghi đầy đủ Họ (không có dấu phẩy theo sau), tiếp theo ghi chữ viết tắt của họ đệm (có dấu chấm) và tên (dấu chấm và dấu phẩy liền sau đó). Tài liệu tiếng nước ngoài được chuyển ngữ sang tiếng Việt thì đưa vào khối tiếng Việt, thứ tự tác giả theo Họ của tác giả nước ngoài. Ngược lại, tác giả người Việt mà tài liệu viết bằng tiếng nước ngoài thì thứ tự của tác giả chính là HQ, và ghi tác giả y như cách viết của tác giả.

Sau đây là cách trình bày tài liệu tham khảo

1. Bài báo đăng trên tạp chí khoa học (ghi đầy đủ tên tác giả, năm xuất bản, tên bài báo, tên tạp chí, Volume, Số Tạp chí, và số trang có bài báo).

Ví dụ:

Matthews R.B., and Hunt L.A., 1994. A model describing the growth of cassava, (*Manihot esculenta L. Crantz*). *Field Crops Research* 36 (4): 69-84.

Tên tạp chí (in nghiêng) Volume (Số tạp chí):Trang được tham khảo

El-Hassanin A.S., Labib T.M., and Gaber I.E., 1993. Effect of vegetation Cover and slop on runoff and soil losses from the watershed of Burundi. *Agriculture, Ecosystems and Environment* 43: 301-308.

2. Sách (phải ghi rõ tên tác giả, người biên tập (nếu có), thời điểm xuất bản, tựa sách đầy đủ (kể cả tựa con, nếu có), volume (nếu có), lần tái bản (nếu có), nhà xuất bản và nơi xuất bản (thành phố, quốc gia) và số trang đã tham khảo hoặc số trang của cuốn sách nếu tham khảo toàn bộ), *tên sách được in nghiêng*).

Ví dụ:

Falconer D.S., 1989. *Introduction to quantitative genetics*. 3rd edition, Longman Scientific & Technical, New York , USA, 437 pages.

Mai Đình Yên, Vũ Trung Trạng, Bùi Lai và Trần Mai Thiêm, 1979. *Ngư loại học*. Nhà xuất bản Đại học và Trung học Chuyên nghiệp, Hà nội, 300 trang.

3. Một chương trong một quyển sách (ghi rõ tên (các) tác giả của chương đó, tên chương được tham khảo, *tên sách (in nghiêng)*, tên tác giả của quyển sách ấy, nhà xuất bản và nơi xuất bản, số trang được tham khảo).

Ví dụ:

Hemsworth P.H., 1990. Mating management. *In Pig Production in Australia* (Eds. J.A.A. Gardner, A.C. Dunkin and L.C. Lloyd). Butterworth, London, England, pp. 245-257.

4. Tập san Báo cáo Hội nghị Khoa học (ghi rõ tác giả và tên bài báo cáo, tên tác giả hiệu đính, *tựa (in nghiêng)*, ngày và địa điểm hội nghị, tên nhà xuất bản).

Ví dụ:

Svánchez M.D., 1998. Feed, animal waste and nutrient balances. *In Proceedings of the Regional Workshop on Area-Wide Integration of Crop-Livestock Activities*, Bangkok, Thailand, 18-20 June 1998. (Eds. Y.W. Ho & Y.K. Chan). FAO/RAP, Thailand, pp. 47-53.

5. Luận văn tốt nghiệp, Luận văn Thạc sĩ, Phó Tiến sĩ, Tiến sĩ

Ví dụ:

Adhiri P.H., 1990. *Physio-morphological responses of upland rice to shade*. MSc. thesis, University of the Philippines Los Banos, Philippines.

Trần Huyền Công, 1994. *Một số đặc điểm sinh học của cá lóc bông (Channa micropeltes)*. Luận văn tốt nghiệp Kỹ sư Thủy sản, Đại học Nông Lâm, TP. Hồ Chí Minh, Việt Nam.

6. Sách dịch

Ví dụ:

Molxki N.T., 1979. Hoá sinh thịt gia súc (Đặng Đức Dũng dịch). Nhà xuất bản Khoa học Kỹ thuật, Hà nội, Việt nam, 247 trang.

7. Tác giả là các Hiệp hội hoặc Tổ chức

Ví dụ:

American Society of Agronomy, 1988. *Publications handbook and style manual*. American Society of Agronomy, Madison, WI., 500pages.

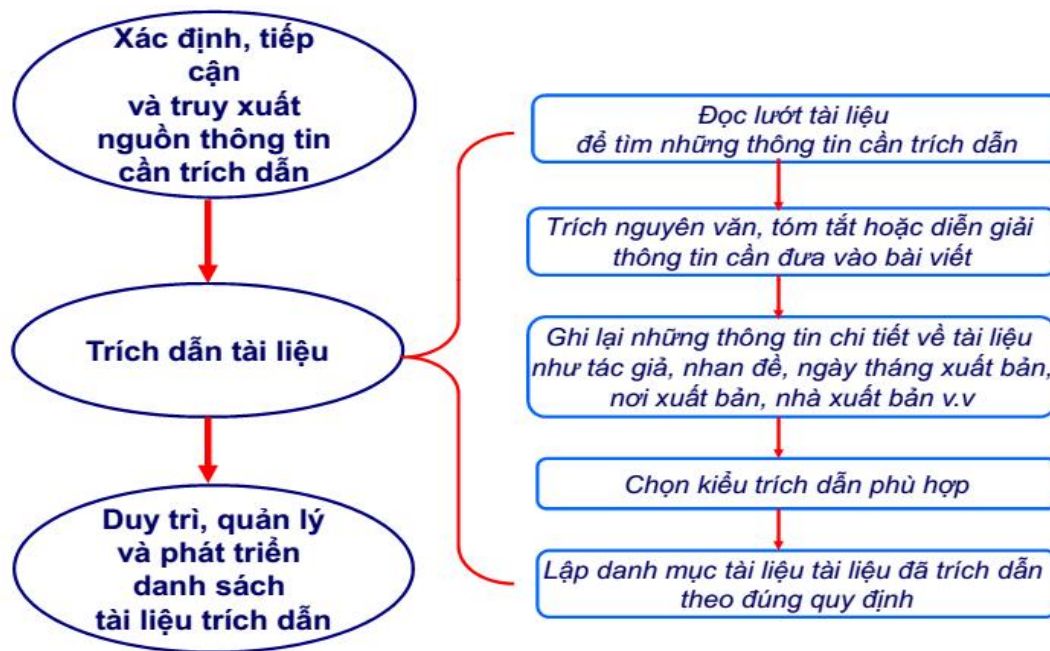
8. Tài liệu tham khảo từ hệ thống internet (ghi rõ tên tác giả, tựa đề, cơ quan (nếu có), tháng, năm, nơi đã tiếp cận và đường dẫn khi truy xuất)

Ví dụ:

Anklesaria F., McCahill M., Linder P., Johnson D., Torrey D., and Alberti B., “The Internet Gopher Protocol (a distributed document search and retrieval protocol)”, RFC 1436, University of Minnesota, March 1993. <URL:ftp:// ds.internic. net/ rfc/ rfc1436.txt?type=a>

Berners-Lee T., “Hypertext Transfer Protocol (HTTP)”, CERN, November 1993. <URL:ftp://info.cern.ch/pub/www/doc/http-spec.txt.Z>

Nguồn: *Sưu tầm.*

Hình 5. Quy trình trích dẫn tài liệu trong quá trình thực hiện “nghiên cứu tổng quan”.

Nguồn: Tôn Nữ Phương Mai và Hoàng Thị Trung Thu, 2013. *Kỹ năng trích dẫn tài liệu*, Phòng Dịch vụ Thông tin - Trung tâm Học liệu - Đại học Huế, 3/2013. <URL:http://www.lrc-hueuni.edu.vn/is/Ky%20nang%20trich%20dan2.ppt>

Quy định và hướng dẫn kỹ thuật trích dẫn của các trường đại học/Tổ chức giáo dục và đào tạo ở Việt Nam chủ yếu tuân theo quy định và hướng dẫn của Bộ Giáo dục và Đại học.

Bên cạnh đó, còn có một số kiểu trích dẫn quốc tế thông dụng khác như Harvard, APA, MLA (Modern Language Association of America) <http://www.mla.org/style>, Chicago Manual of Style <http://www.chicagomanualofstyle.org/home.html>, trong đó APA do Hiệp hội Tâm lý Hoa kỳ (American Psychological Association) biên soạn. APA được sử dụng phổ biến đối với các ngành tâm lý học, xã hội học, kinh tế, thương mại, công tác xã hội, tội phạm học và điều dưỡng.

Kiểu trích dẫn theo APA (tổng hợp từ Tôn Nữ Phương Mai và Hoàng Thị Trung Thu,

2013)

1. Đối với trích nguyên văn: Thông tin trích dẫn (họ của tác giả, năm xuất bản và số trang/ vị trí chính xác trong văn bản gốc) được đặt trong ngoặc đơn

Ví dụ: *Nguyễn Văn A cho rằng “kinh tế ”* (Nguyễn, 2001, tr. 22)

2. Đối với diễn giải: Sử dụng họ của tác giả và năm xuất bản.

Lưu ý: Chỉ cung cấp năm xuất bản khi trích dẫn lần đầu tiên trong đoạn văn bản

Ví dụ: *Kessler (2003) nhận thấy rằng những thương tổn vĩnh viễn... Kessler cũng phát hiện thấy...*

3. Đối với tài liệu được viết bởi hai tác giả

* Dùng từ *và* trong nếu đặt trích dẫn trong câu

Ví dụ: *Khi Glick và Metah (1991) báo cáo kết quả nghiên cứu...*

* Dùng dấu *&* nếu đặt trích dẫn trong dấu ngoặc đơn

Ví dụ: *...tương tự (Grimm & Tolman) đã đưa ra các số liệu...*

4. Đối với trường hợp không có tác giả cụ thể: thường sử dụng nhan đề tài liệu và năm xuất bản

Ví dụ: *...đối với sản xuất (“Kinh tế học”, 2007)*

5. Đối với ý tưởng tổng hợp từ nhiều tác giả: tất cả các thông tin trích dẫn được đặt trong cùng một dấu ngoặc đơn và sắp xếp theo thứ tự xuất hiện trong danh mục tài liệu trích dẫn.

Ví dụ: *Qua nhiều nghiên cứu (Canin, 1989; Duniere, 1987; Perman & Chu, 1991)...*

6. Đối với tài liệu dựa trên một nguồn khác: Bổ sung thêm thông tin trích dẫn tài liệu gốc

Ví dụ: *Nghiên cứu của Seidenberg và McClelland (được trích dẫn bởi Coltheart, Curtis, Atkins & Haller, 1993) cho rằng...*

Với nhiều kiểu trích dẫn như vậy, khi sử dụng nhà nghiên cứu cần phải lưu ý những gì:

- Chỉ sử dụng một kiểu trích dẫn duy nhất và thống nhất cho toàn bộ bài viết/ công trình nghiên cứu (tùy theo yêu cầu của tổ chức chủ trì nghiên cứu). Mục đích của việc này nhằm tương thích và đồng bộ giữa các văn bản với nhau. Thông thường, trước khi viết báo cáo, nhà nghiên cứu đã phải tìm hiểu yêu cầu của tổ chức chủ trì về quy định và hướng dẫn trích dẫn tài liệu để đảm bảo yêu cầu khoa học và quản lý.

- Trong văn bản có trích dẫn nào thì trong danh mục tài liệu tham khảo phải có thông tin về tài liệu tương ứng. Đây là lỗi rất cơ bản của nhà nghiên cứu Việt Nam. Có rất nhiều trích dẫn trong văn bản, nhưng khi tìm lại thông tin về tài liệu trích dẫn trong tài liệu tham khảo thì lại không có. Vì vậy, trong các văn bản điện tử, trích dẫn tại văn bản phải kết nối (link) trực tiếp tới văn bản trong danh mục tài liệu tham khảo.

Bảng 1. So sánh giữa kiểu trích dẫn và cách lập danh mục tài liệu tham khảo, quy định bởi Bộ Giáo dục và Đào tạo và APA

Bộ Giáo dục và Đào tạo	APA
Nguyễn Hữu Đồng, Lâm Quang Du (1997), <i>Đột biến – Cơ sở lý luận và ứng dụng</i> , NXB Nông Nghiệp, Hà Nội.	Nguyễn, H. Đ., & Lâm Q. D. (1997). <i>Đột biến – Cơ sở lý luận và ứng dụng</i> . Hà Nội, NXB Nông Nghiệp.
Quách Ngọc Ân (1992), “Nhìn lại hai năm phát triển lúa lai”, <i>Di truyền học ứng dụng</i> , 98(1), tr. 10-16.	Quách, N. A. (1992). Nhìn lại hai năm phát triển lúa lai. <i>Di truyền học ứng dụng</i> , 98, 10-16.
Đại học Huế (10/12/2010), <i>Phó Thủ tướng Nguyễn Thiện Nhân khảo sát mô hình Đại học hai cấp tại Đại học Huế</i> , truy cập từ http://hueuni.edu.vn/hueuni/news_detail.php?NewsID=2611&PHPSESSID=082d1bb9d9e61b07ac2cc7e02b9bfa3b	Đại học Huế. (2010). <i>Phó Thủ tướng Nguyễn Thiện Nhân khảo sát mô hình Đại học hai cấp tại Đại học Huế</i> . Truy cập ngày 16 tháng 12, 2010 từ http://hueuni.edu.vn/hueuni/news_detail.php?NewsID=2611&PHPSESSID=082d1bb9d9e61b07ac2cc7e02b9bfa3b
<p>Trình bày danh mục tài liệu trích dẫn/tham khảo</p> <p>* Sắp xếp riêng theo từng ngôn ngữ (Việt, Anh,...)</p> <p>* Sắp xếp theo thứ tự như sau:</p> <p>- <i>Người nước ngoài</i>: xếp thứ tự ABC theo họ</p> <p>- <i>Người Việt Nam</i>: xếp thứ tự ABC theo tên, giữ nguyên thứ tự thông thường của tên người Việt Nam, không đảo tên lên trước họ</p> <p>- <i>Nếu không có tên tác giả</i>: xếp thứ tự ABC theo từ đầu tiên của tên cơ quan ban hành ấn phẩm</p>	<p>Trình bày danh mục tài liệu trích dẫn/tham khảo</p> <p>* Sắp xếp theo trật tự ABC theo họ của tác giả.</p> <p>* Dòng thứ hai trở đi của mỗi tài liệu được lùi vào một tab với mục đích làm nổi bật các chữ cái đầu.</p>

Nguồn: Tổng hợp từ Tôn Nữ Phương Mai và Hoàng Thị Trung Thu, 2013. *Kỹ năng trích dẫn*

tài liệu, Phòng Dịch vụ Thông tin - Trung tâm Học liệu - Đại học Huế, 3/2013.
[URL:http://www.lrc-hueuni.edu.vn/is/Ky%20nang%20trich%20dan2.ppt](http://www.lrc-hueuni.edu.vn/is/Ky%20nang%20trich%20dan2.ppt).

4. Phương pháp và công cụ hỗ trợ thực hiện „nghiên cứu tổng quan“ và trích dẫn tài liệu

Tùy theo nhu cầu của nhà nghiên cứu khi làm „nghiên cứu tổng quan“ mà giới học giả đã tổng hợp nên rất nhiều phương pháp thực hiện. Ví dụ phương pháp đọc hiểu nhanh tài liệu, phương pháp ghi chép lại thông tin trích dẫn, phương pháp phân loại thông tin trích dẫn, phương pháp liên kết thông tin trích dẫn và tài liệu trích dẫn, phương pháp viết,....

Phương pháp hỗ trợ thực hiện „nghiên cứu tổng quan“ đầu tiên cần được nhắc tới là phương pháp đọc hiểu nhanh và tổng hợp tài liệu. Nguyễn Minh Tuấn (2013) đã trình bày phương pháp này khá kỹ⁵, lưu ý đến 5 nhóm hành động đồng thời cũng là 5 bước theo thứ tự (1) Quan sát (Survey), (2) Hỏi (Question), (3) Đọc (Read), (4) Trả bài (Recite) và (5) Xem lại (Review). Bài viết khá kỹ và dễ hiểu, bạn đọc có thể tham khảo trực tiếp tại đây.

Phương pháp ghi chép lại thông tin trích dẫn: Đây là một kỹ năng cơ bản của nhà nghiên cứu, thể hiện sự cần cù trong nghiên cứu, tích lũy tri thức theo thời gian và cách sắp xếp khoa học tri thức để sử dụng vào đúng mục đích cụ thể. Nhà nghiên cứu có thể sử dụng các phương pháp ghi chép truyền thống, hoặc các phần mềm hỗ trợ như ZOTERO (www.zotero.org), công cụ trực tuyến BIBME (<http://www.bibme.org>), chương trình ENDNOTE, chương trình sơ đồ hóa các ý tưởng thảo luận MINDMAP... Một số tổ chức giáo dục còn phát triển các chương trình riêng theo đặc thù của trường nhằm hỗ trợ cho đội ngũ giảng viên, nhà nghiên cứu và học viên của trường. Đặc điểm chung của các chương trình này, cũng như phương pháp này là ghi lại mọi thông tin liên quan, phù hợp với chủ đề nghiên cứu và tổ chức các thông tin này một cách khoa học nhằm tái tổ hợp và sử dụng sau này.

Theo Phạm Việt Thông (2014), trong khi ghi chép lại thông tin để trích dẫn, nhà nghiên cứu cần lưu ý:

- Nhóm các nghiên cứu theo chủ đề nghiên cứu.
- Nhóm các nghiên cứu theo phương pháp nghiên cứu.
- Nhóm các nghiên cứu theo phạm vi số liệu, vùng nghiên cứu.
- Nhóm các nghiên cứu theo kết quả nghiên cứu.
- Trong mỗi nhóm, bình luận những đồng thuận và bất đồng giữa các nghiên cứu.

Phương pháp viết nghiên cứu tổng quan: Thời gian để xây dựng tổng quan tài liệu rất dài, chiếm khoảng 30% thời gian thực hiện nghiên cứu (Hoàng Hà, 2011). Nhà nghiên cứu phải

⁵ Trong phần viết, Nguyễn Minh Tuấn (2013) có đề cập „*Phương pháp này được tác giả người Mỹ Francis Pleasant Robinson nêu ra trong cuốn sách học tập hiệu quả (Effective Study) năm 1946 và đến nay đã trở thành phương pháp rèn luyện kỹ năng rất nổi tiếng trên thế giới*“

thiết kế nội dung của phần tổng quan tài liệu theo hướng phù hợp với qui mô, cấp độ và nội dung của công trình nghiên cứu. Trong khi viết, nhà nghiên cứu cần:

- Xây dựng trước các đề mục cho phần viết tổng quan tài liệu. Tổng quan được trình bày theo chủ đề, chia ra nhiều chủ đề nhỏ, sắp xếp theo trình tự logic và có mối liên hệ với nhau. Các đề mục thể hiện nội dung cơ sở lý luận một cách khoa học, lô gic và đối chiếu tương thích với mục tiêu nghiên cứu đã vạch ra.

- Phần tổng quan cần trình bày khái quát hiện trạng của vấn đề nghiên cứu qua thông tin thông báo của các tác giả trong và ngoài nước có liên quan. *„Việc trình bày này hoàn toàn không phải chỉ đơn thuần là liệt kê, điểm tài liệu theo một trình tự nào đó, mà cần phải phân tích, đánh giá, so sánh, tổng hợp những tài liệu này trong mối liên hệ với nghiên cứu dự định tiến hành. Tác giả cần đưa ra những nhận xét bình luận của bản thân đối với những thông tin thu thập được, có thể đưa ra những quan điểm đối lập. Phân tích phương pháp luận và giá trị của các kết quả thu được trong các công trình khác nhau được sử dụng trong bài. Trình bày tóm tắt trong những đoạn cuối của bài tổng quan những số liệu và kết quả có giá trị nhất và gợi ý những hướng nghiên cứu cho các công trình trong tương lai. Xem xét cụ thể các hướng nghiên cứu nào, vấn đề đặc trưng của mỗi hướng là gì, các kết quả đã đạt được, đánh giá ưu điểm, khuyết điểm của các hướng nghiên cứu đó“* (Hoàng Hà, 2011). Cũng theo Hoàng Hà (2011), nhà nghiên cứu cần *„Vạch rõ vấn đề đã được nghiên cứu đến đâu, những gì còn chưa được xem xét, còn bỏ ngỏ, nếu có thể thì chỉ ra nguyên nhân của hiện trạng vấn đề. Chẳng hạn cũng về phương pháp nghiên cứu thì đã được áp dụng ở trong nước chưa, những khó khăn khi áp dụng, những hạn chế cần khắc phục... Phải nêu quan điểm riêng của mình về vấn đề được xem xét (có thể tán thành, theo quan điểm của tác giả này hay tác giả khác để tiếp tục giải quyết vấn đề được chọn nghiên cứu, đưa ra cách tiếp cận, giải quyết vấn đề hoàn toàn khác, hay khác một phần...)“*.

Trong quá trình viết „nghiên cứu tổng quan“, nhà nghiên cứu phải tuyệt đối tránh các lỗi như đã nêu ở các phần trước, bao gồm cả lỗi trình bày và lỗi trích dẫn sai.

Theo Phạm Viết Thông (2014), trong vị trí một người đọc đánh giá bài viết nghiên cứu, họ thường quan tâm tới:

- Những tài liệu đã tham khảo là tài liệu gì, hàm lượng khoa học, mức độ tin cậy của chúng
- Muốn tìm hiểu về những điểm phù hợp giữa nghiên cứu này và các nghiên cứu khác
- Muốn tìm hiểu những điểm không phù hợp giữa nghiên cứu này và các nghiên cứu khác
- Muốn tìm hiểu về quan điểm của tác giả và diễn giải khoa học của tác giả cho các luận cứ khoa học được đưa ra.

Do vậy, nhiệm vụ của người viết là phải đảm bảo tất cả các yếu tố trên.

5. Kết luận

„Nghiên cứu tổng quan“ có vai trò đặc biệt quan trọng đối với một nghiên cứu, và nhiệm vụ của nhà nghiên cứu là phải nắm vững „nghiên cứu tổng quan“ và thực hiện „nghiên cứu tổng quan“ như một kỹ năng nghề nghiệp. Với mục tiêu như vậy, tác giả bài viết này đã tổng hợp

các thông tin và xây dựng một cái nhìn tổng quan, trực diện nhất về „nghiên cứu tổng quan“, các phương pháp tiến hành và công cụ hỗ trợ. Hy vọng sẽ là một tài liệu tham khảo tốt giúp ích cho hoạt động nghiên cứu của bạn đọc.

Tài liệu tham khảo:

Tài liệu tiếng Việt

Hoàng Hà, 2011. *Phương pháp viết tổng quan tài liệu và tìm kiếm tài liệu tham khảo*, Trường Đại học Y dược Thái Nguyên, 2011.

Nguyễn Minh Tuấn, 22/08/2013. *Kỹ năng đọc tài liệu hiệu quả*,
<URL: <http://tuanhsl.blogspot.com/2013/08/ki-nang-oc-tai-lieu-khoa-hoc-hieu-qua.html>>.

Phạm Lê Thông, 2014. *Tổng quan tài liệu nghiên cứu*. Đại học Cần Thơ, 2014

Tôn Nữ Phương Mai và Hoàng Thị Trung Thu, 2013. *Kỹ năng trích dẫn tài liệu*, Phòng Dịch vụ Thông tin - Trung tâm Học liệu - Đại học Huế, 3/2013. <URL:<http://www.lrc-hueuni.edu.vn/is/Ky%20nang%20trich%20dan2.ppt>>.

Tài liệu tiếng Anh

Santa Cruz, University of California. *Write a Literature Review*, Đại học RMIT - Tài liệu học tập <URL: <http://guides.library.ucsc.edu/write-a-literature-review>>.

Massey University, <<http://owll.massey.ac.nz/assignment-types/literature-review-structure.php>>, NewZealand

Thông tin liên hệ

Ban Thông tin và Đào tạo Sau đại học

Viện Chiến lược và Chính sách KH&CN, 38 Ngô Quyền, Hà Nội

Điện thoại: 043.8.266.560